

NYT FRA BIBLIOTEK OG MEDIER

N U M M E R 1 ■ M A R T S 2 0 0 8 ■ 1 8 . Å R G A N G

Fusion: Biblioteksstyrelsen og Mediesekretariatet • Ny metode til webstatistik • Projekt markedsføring i gang

Bliv abonnent på
Nyt fra Bibliotek og Medier
www.bs.dk/nytfra
Bladet er gratis og
udkommer hvert kvartal

NYT FRA BIBLIOTEK OG MEDIER

Nr. 1, 2008 • 18. årgang

Styrelsen for Bibliotek og Medier

H. C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

Telefon
33 73 33 73
33 73 33 22 (Biblioteksafgiften)

Fax
33 73 33 72

E-post: bs@bs.dk
Hjemmeside: www.bs.dk

Redaktion

Jens Thorhauge (ansv.)
Anna Christine Rasch (red.)
Gitte Krejbich (red. sekr.)

Susanne Mahler
Jakob Heide Petersen

Grafisk tilrettelæggelse
Stæhr Grafisk

Tryk: C.S.Grafisk A/S
Oplag 3.000

ISSN 1604-6048
Elektronisk ISSN 1604-6056

Foto: Tobias Toyberg

Redaktionen er afsluttet 25.2.2008

Publikationen kan også hentes på
www.bs.dk

I forbindelse med fusionen mellem
Medlesekretariatet og Biblioteksstyrel-
sen den 1. februar 2008 har styrelsen
skiftet navn. Det har styrelsens magasin
også og hedder nu: Nyt fra Bibliotek
og Medier.

Indhold

Bibliotek og Medier	3
Interview med Michael Wright	4
Centralbiblioteksreform en realitet	8
KPI Index: Ny metode til webstatistik	9
Fremtidens biblioteksbetjening af børn: Rapport og roadshows	11
Bred opbakning til ny handlingsplan for Børnekulturens Netværk	12
Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF): Aktiviteter i 2008	13
Projekt markedsføring er skudt i gang	17
Forslag til ændring af ophavsretsloven - godt nyt for bibliotekerne	18
Udvikling af bibliotek.dk 2008: En genvej til det lokale bibliotek	21
Markedsføringskampagne for bibliotek.dk	22
Knowledge Exchange Strategy Forum	24
Netbibliotekerne	25
Det europæiske digitale bibliotek rykker nærmere	26
Generationsromanen om Marstal og de syv verdenshave løb med sejren	26
Internationalt	28
Info	29
Publikationer	30
Personnyt	31

BILLEDTEMA

Det nye Skive Bibliotek kaldes 'Huset med de syv rum', fordi der er syv forskellige rum for publikum. Hvert rum kan indrettes med hver deres karakter, udtryk, funktion og målsætning. Formålet med dette nye bibliotek er først og fremmest at 'det skal være et besøg værd'. Biblioteket blev indviet 14. september 2007 med deltagelse af Dronning Margrethe og Prins Henrik.

Bibliotek og Medier

Den 1. februar fusionerede Mediesekretariatet og Biblioteksstyrelsen. Det sker som led i Kulturministeriets bestræbelse på at konsolidere mindre administrative institutioner.

Mediesekretariatet varetager en central opgave med at servicere Radio- og tv-nævnet, der bl.a. tildeler programtilladelser til lokal tv- og radiosendere. Der er faktisk givet mere end seks hundrede tilladelser. Mediesekretariatet beskæftiger tolv årsværk, og da det i øvrigt arbejder med myndigheds- og tilskudsopgaver, tæt beslægtede med Biblioteksstyrelsens, ligger det lige for at tænke i administrative rationaliseringer og fusionere.

Sidst på foråret flytter Mediesekretariatets medarbejdere derfor ind på Biblioteksstyrelsens adresse på H.C. Andersens Boulevard. Fusionen har imidlertid også en faglig begrundelse. I Kulturministeriets pressemeddelelse om sammenlægningen er det formuleret således: “[...] Sammenlægningen er også fagligt begrundet i, at de forskellige medier – radio, tv, internet, den trykte presse, nye medier mv. – kommer til at hænge mere og mere sammen i disse år.”

Styrelsen har fået navnet *Styrelsen for Bibliotek og Medier*, i daglig tale blot ‘Bibliotek og Medier’. Fusionen er udramatisk, fornuftig og perspektivrig. Men det er skæbnens ironi, at denne fagligt begrundede fusion finder sted samtidig med en offentlig debat, hvor en række forfattere og forlæggere har markeret sig i stærk opposition til en nyorganisering af Københavns Hovedbibliotek. De advokerer for en fastholdelse af et bibliotek, der er ensidigt fokuseret på bogen. Jeg har ved flere lejligheder medgivet, at bogen stadig er det vigtigste kulturbærende medie i

folkebibliotekssammenhæng. Udlån af bøger er den største enkeltaktivitet og bogindkøbet den største post på materialebudgettet. Bøgerne fylder også mest i selv de biblioteker, der for længst har gennemført nogle af de ændringer, som Københavns hovedbibliotek annoncerede, og som tændte lunten.

I forsknings- og fagbibliotekssammenhæng er der for længst sket et skred over mod de digitale medier. Vi er nu tæt på, at tre ud af fire lån er digitale i forskningsbibliotekerne. Vi ved desuden, at børn og unge er født ind i og bruger et andet medielandskab end Gutenbergs. Vi ser, at regeringens globaliseringsreform, der sigter mod at styrke uddannelse, forskning og konkurrencedygtighed, fortsat har styrkt fokus i det nye regeringsgrundlag, bl.a. også med et mål om at rammerne for efter- og videreuddannelse skal styrkes. Uddannelse, læring og forskning er i dag uadskillelige fra digitale læringsplatforme. Den almene brede informationsforsyning er også vanskelig at isolere fra en digital teknologi. Så hvis vi skal tage udgangspunkt i formålsparagraffen i *Lov om biblioteksvirksomhed*: at biblioteket skal fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet, så er tanken om rene bogbiblioteker absurd.

Blandt de fantasifulde forslag fra bogfløjen er forslaget om at afskaffe centralbibliotekerne, så de enkelte biblioteker selv skal købe alt ind. I sin konsekvens ville det betyde, at der skulle bygges et statsbibliotek i hver by. Forslaget kan ik-

ke tages seriøst i et land, hvor det samlede biblioteksvæsen netop er karakteriseret ved hurtigt og gratis for brugeren at kunne levere enhver titel, der er udgivet. Hvert eneste folkebibliotek i dette land har en aktiv litteraturformidling, naturligvis, for det er en kerneopgave. Men der er andre opgaver, der også skal løses. Og det forbløffende er, at bibliotekernes insisteren på dette, fører til grove insinuationer fra nogle forfattere.

Når man spørger brugerne – og det skete senest lige før folketingsvalget i november – så er de suverænt tilfredse med bibliotekerne.

Hvis folkebibliotekerne fortsat har bøgerne som største aktivitet, hvis en hvilken som helst titel hurtigt kan skaffes, hvis der er forfatteraftener og anden offensiv litteraturformidling, hvad er så problemet? Jeg tror forfatternes problem er *bekymring*. Det er angsten for en underminering af det danske bibliotekssystem, som både filiallukninger, fald i udlånstal og faldende budgetter kan indikere. Det er bekymring for den danske bog, som er afhængig af bibliotekernes indkøb, og det er bekymring for, at indholdet i det mest benyttede danske kulturtilbud udvandes.

Den bekymring skal vi tage alvorligt. Vi skal selvfølgelig sikre bogens fortsatte tilgængelighed, men det skal være i tidsvarende rammer. Både i form af et indbydende byrum og som en del af et bredt aktivitets-, medie- og kulturtilbud.

Interview med Michael Wright

Første februar overtog Michael Wright direktørstolen på Danmarks Blindebibliotek. Læs her, hvorfor han gerne vil have nye brugergrupper til Blindebiblioteket og om, hvad Blindebiblioteket og folkebibliotekerne kan bruge hinanden til.

● Michael Wright

Michael Wright er ny direktør for Danmarks Blindebibliotek pr. 1. februar 2008. Han er cand.scient.adm., 54 år og kommer fra en stilling som direktør for Beskæftigelsesministeriets IT (BIT). Før det har han været partner og direktør i firmaet IT-Kompetence A/S, kontorchef for IT-politisk kontor i Videnskabsministeriet, chef for DSB's konsulentenhed og administrationschef for DSB S-tog.

● Danmarks Blindebibliotek

Danmarks Blindebibliotek er det offentlige landsdækkende hovedbibliotek for blinde, svagtsynede og andre, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst. Biblioteket producerer bl.a. analoge og digitale lydbøger og e-bøger. I 2007 vandt Danmarks Blindebibliotek Innovation Cup i kategorien Offentlige virksomheder. Læs mere på www.dbb.dk

Hvad får en mand med dit CV til at søge stillingen som direktør for Danmarks Blindebibliotek?

Før det første har jeg beskæftiget mig med digitalisering tilbage fra før Biblioteksstyrelsen blev etableret. Jeg var i Videnskabsministeriet – eller Forskningsministeriet, som det hed dengang – og var chef for det område, der beskæftigede sig med it-politik. Her var temaerne blandt andet digitalisering af biblioteker, etablering af forskningsnet og it for alle. Så helt tilbage fra dengang har jeg beskæftiget mig med, hvordan man kan bruge digitalisering til at forbedre hverdagen for folk, der for eksempel ser dårligt, der slet ikke kan se, eller som har andre vanskeligheder med at tilgå information. Og her blev jeg fascineret af, at man kan skabe virkelig store forbedringer for mange forskellige grupper, hvis man bruger teknologien fornuftigt og presser den til det yderste.

Dengang fandtes der ikke ordentlig dansk talesyntese, så det var et af de projekter, vi arbejdede med, og som i øvrigt ikke var helt nemt at få op at stå. Det var ikke indlysende for folk, der bevægede sig i de departementale cirkler, at vi stod med noget vigtigt, som kunne hjælpe rigtig mange mennesker. Uden at afsløre for meget så skulle der et par argumenter til, før det slog igennem. Det var heller ikke nemt at organisere. Det er meget

svært at lave talesyntese på dansk, og der er ikke kommerciel bæredygtighed i det, så der er ingen markedsinteresse for alvor. Men så er det jo rigtig glædeligt at opleve, at nu har vi den danske talesyntese. Så det kan jo lykkes, hvis man er stædig og kreativ og dygtig.

For det andet så har jeg et livslangt kærlighedsforhold til biblioteker. Jeg har selv i perioder været storforbruger af biblioteker, og jeg elsker at komme der.

Det tredje er, at jeg gerne vil arbejde inden for Kulturministeriets område. Jeg læser mange bøger, jeg ser rigtig mange film, og jeg er i det hele taget meget interesseret i det område. Jeg er sikker på, jeg kan lære rigtig meget af at komme over i bibliotekssektoren og over på Danmarks Blindebibliotek. Selvom jeg har arbejdet med digitalisering i mange år, så er det jo på et andet plan og i en anden ramme, jeg har beskæftiget mig med det. Så jeg vil næsten være en amatør, når jeg træder ind ad døren på Blindebiblioteket. For eksempel er jeg ikke ajour med den form for e-bogs-teknologi, man arbejder med, DAISY er også nyt for mig og der kunne nævnes en række andre eksempler, så jeg får virkelig lov til at lære noget. Jeg kommer på skolebænken, og det ser jeg frem til.

Mere overordnet kan jeg godt lide at kunne se nytteværdien af det, jeg laver.

Det er min forhåbning og min forventning, at jeg kan komme lidt tættere på som direktør for Danmarks Blindebibliotek. At kæden bliver kortere, så jeg kan se, at vores indsats giver nogle gevinster for dem, det skal give gevinster for.

Hvad har du så med ind ad døren?

Jamen jeg er jo en erfaren rotte. Jeg har lang tids ledelseserfaring: 20 år fra meget forskellige funktioner, og med mange forskellige typer af opgaver. Jeg har arbejdet i den private sektor, jeg har arbejdet i den offentlige sektor, jeg har arbejdet i små virksomheder og i de største danske virksomheder. Så i al beskedenhed har jeg mange erfaringer med mig, og det anser jeg for at være en styrke i sig selv. Og så kender jeg det ministerielle system forfra og bagfra, så jeg har ikke problemer med at forstå en finanslov, et aktstykke eller et spørgsmål fra folkettingen. Det spil har jeg på ryggraden.

Jeg bringer også det med mig, at jeg er meget udadvendt. Jeg kan godt lide at arbejde sammen med andre, og jeg er opsøgende pr. instinkt så at sige. Og så er jeg skruet sådan sammen, at jeg godt kan lide at få gode idéer ... jeg kan godt lide at få idéer, og så må det vise sig hen ad vejen, om de faktisk er så gode, at de skal realiseres.

Ser du det som din vigtigste opgave at være opsøgende?

Ja, det bliver i hvert fald en vigtig opgave – det er det altid for en leder – at være udadvendt, at være opsøgende og at være meget samarbejdsorienteret. Jeg tror,

at vi kan komme i tale med samarbejdspartnere, med mulige samarbejdspartnere og interessenter, både i den nære tilknytning men også lidt længere væk. Med ordblindeområdet har Danmarks Blindebibliotek jo for eksempel fået nye interessenter, hvor vi skal tænke over, hvordan vi kan inddrage dem i et samarbejde, også for at styrke vores egne services.

Hvordan er dit indtryk af Danmarks Blindebibliotek?

At det er en innovativ og professionel virksomhed, som fungerer godt. Det er ikke nok at være innovativ, man skal også være driftsorienteret, og det er mit indtryk, at Danmarks Blindebibliotek er velfungerende på begge områder, og at man er overordentlig kompetent på de særlige områder, man dyrker. Faktisk har det forbløffet mig hvor mange, der kender Danmarks Blindebibliotek, og jeg er sikker på, at interessen og behovet for Danmarks Blindebiblioteks kompetencer er enormt – formentlig meget større, end vi er opmærksomme på. Det vil jeg gerne være med til at dyrke.

Hvorfor er behovet så stort?

Hvis ikke du kan læse en manual, har du svært ved at passe dit arbejde, selv som uaglært. Men hvis du har svært ved at læse – uanset om det skyldes at du ikke kan se, eller at du er ordblind – så skal man ikke tvinge igennem, at du skal kunne læse. Vi skal tænke begavet og finde ud af, hvad vi kan gøre i stedet for. Her kan digitaliseringen blive en enorm løftestang for mennesker, der hænger

helt løst på arbejdsmarkedet. Hvis vi kan digitalisere for eksempel arbejdsmanualer og stille dem til rådighed på en måde, der er umiddelbart tilgængelig, så er man pludselig ikke længere afhængig af at kunne læse på et bestemt niveau. Det skal vi udnytte, og det ved jeg, at bl.a. fagbevægelsen er meget interesseret i.

Hvis vi laver ydelser, der er rigtig gode for blinde, så kan de også være gode for en meget større del af befolkningen. Vi har vænnet os til at skulle kunne både se og læse for at kunne forstå, men det er jo historisk betinget og behøver ikke være sådan i dag. Et eksempel er, når du står på perronen og venter på toget og har brug for at vide, hvornår toget kommer og hvor det kører hen. Hvorfor skal du læse det på en kompliceret skærm? Kan det ikke omsættes til tale i stedet og måske endda i former, der er attraktive for en masse mennesker, der godt kan, men bare ikke har lyst til at læse lige nu?

Hvad betyder det for Danmarks Blindebibliotek, at I får nye brugergrupper, som f.eks. gruppen af ordblinde?

Det kan spille positivt ind på den eksisterende brugergruppe, fordi vi får nogle erfaringer og nogle ahaoplevelser, når vi udvikler nye services, der også kan bruges i forhold til vores oprindelige målgruppe. Jeg vil heller ikke udelukke, at opmærksomheden over for de blinde og svagtseendes behov vil stige, hvis vi får flere brugergrupper ind. Hvis vi går fra et relativt begrænset segment til at have en ret stor del af Danmarks befolkning som kundegruppe, vil opmærksomheden på vores ydelser formentlig blive større. Det

Det første rum, InfoPunkt, er ankomst- og velkomstrådet. Dette rum er en appetitvækker med café, info, udstillings- og internetområde samt selvbetjeningsfaciliteter.

23 'cookie-formede' lamper, som er fremstillet i et samarbejde mellem Krabbesholm Højskole og Louis Poulsen, hænger i den centrale lysåbning ved trappen.

momentum skal vi da prøve at skabe og udnytte. Vi skal ikke sidde og vente på, at nogen opdager, at herude på ydre Østerbro findes der faktisk et blindebibliotek, der kan noget. Det skal vi selv ud at fortælle.

Kan du pege på nogle nye forretningsmuligheder for Danmarks Blindebibliotek?

Ud fra den feedback, jeg allerede har fået, er jeg er temmelig overbevist om, at der er meget stor interesse og et stort behov for Danmarks Blindebibliotek, og at der er mange uden for de hidtil kendte interessegrupper eller brugergrupper, som gerne vil indgå i et samarbejde og også gerne vil indgå i det på en sådan måde, at de er villige til at betale for de ydelser, som Danmarks Blindebibliotek stiller til rådighed.

Hvad kunne det være for nogen ydelser, andre gerne ville betale for?

Det kan være en offentlig institution, der har til opgave at stille viden til rådighed, og det gør den så på klassisk vis, typisk via internettet. Det er ikke tilfredsstillende for folk, der læser dårligt. På skoleområdet, på arbejdsmiljøområdet, på hele arbejdsmarkedsområdet vil vi kunne finde naturlige samarbejdspartnere om ydelser, som ingen måske rigtig har spekuleret over endnu, eller som har været vanskelige at skabe konkrete, funktionelle løsninger på.

Kunne du forestille dig et tættere samarbejde mellem Danmarks Blindebibliotek og folkebibliotekerne?

Ja det kunne jeg helt klart. For dels er der en masse kompetencer og en masse vi-

den på folkebibliotekerne, og dels befinder de sig i nærheden af, hvor folk bor. Jeg vil gerne have et tæt samarbejde med folkebibliotekerne, hvor Danmarks Blindebibliotek udvikler og leverer nogle services, som man så stiller til rådighed via folkebibliotekerne. Jeg kunne forestille mig, at folkebibliotekerne bliver en mere tydelig bærer af de ydelser, Danmarks Blindebibliotek leverer. Hvis biblioteket har temaudstillinger f.eks., kan det gøres mere klart, at det her kan du tilgå på flere måder. Du kan læse, men du kan også lytte dig til det. Den anden vej rundt er det oplagt, at Danmarks Blindebibliotek benytter sig af den viden og de input, som folkebibliotekerne får fra deres kontakter. Idégenerering vil være oplagt. Det kan vi gå sammen om.

Jeg er også ret optaget af nærhedsprincippet. Det kan en institution som Danmarks Blindebibliotek, der fysisk er lokaliseret ét sted i landet, ikke leve op til. Man skal ikke underkende, at nærhed betyder noget.

Så du ville i virkeligheden gerne styrke nærheden for Danmarks Blindebibliotek?

Ja, og hvad ville være mere naturligt end at gøre det sammen med folkebiblioteket, som har den unikke kontakt. Der findes ikke meget andet end sygehuse og folkeskolen, hvor alle danskere før eller siden kommer på besøg. Bibliotekernes brugersammensætning er utroligt spredt aldersmæssigt, geografisk og i forhold til samfundsklasse og uddannelse. Det er imponerende, faktisk, og det er en fantastisk styrkeposition at have. Man skulle være godt tosset, hvis man fra Danmarks Blindebibliotek ikke syntes, det var nærliggende at prøve, om ikke vi kan få det til at spille musik sammen.

Centralbiblioteksreform en realitet

Kulturminister Brian Mikkelsen tiltrådte i december måned 2007

Biblioteksstyrelsens forslag til centralbiblioteksreform.

Efter kommunalreformen, indførelse af den nationale fælleskatalog, bibliotek.dk, og en national kørselsordning, der har til opgave billigst muligt at effektivisere de mere end to millioner lån, som hvert år sker mellem bibliotekerne, står det klart, at der kan skabes en mere effektiv struktur med færre centralbiblioteker til at løse opgaverne.

Den ny model for den statslige overbygning er baseret på den høring, der er foretaget i foråret 2007.

Ny regionsopdelt struktur

Reformen betyder, at opgaven nu fordeles på seks biblioteker i stedet for 16. De seks biblioteker, der bliver centralbiblioteker i fremtiden, er bibliotekerne i Aalborg, Herning, Vejle, Odense, Roskilde og Gentofte. Den ny fordeling af centralbiblioteker følger regionerne, dog således at der i region Syddanmark bliver to biblioteker, fordi regionen er stor og har en infrastruktur med mange udkantsområder. Udvælgelsen af bibliotekerne er sket på grundlag af en række faglige kriterier: De udvalgte biblioteker er blandt andet dem, der i dag har størst udlån til andre kommuner. Samtidig er det sikret, at der er en fordeling af bibliotekerne, så alle regioner har et centralbibliotek.

Flere midler til udvikling

Den nye struktur bygger på en opdeling af statens overbygningsopgaver i to hovedgrupper:

1. Et samlet sæt af opgaver placeres på et antal udpegede centralbiblioteker, herunder forsyning af bøger og andre faste materialer, e-bøger og digitale tjenester.

2. En række opgaver løses centralt af biblioteker efter udbud eller af andre aktører, herunder koordination af netbiblioteker, licensforhandling og udviklingsopgaver.

Med reduktionen i antallet af centralbiblioteker og deraf følgende administrative forenklinger frigives der midler til at udvikle folkebibliotekernes internet-service, samtidig med at det nuværende niveau for indkøb af bøger fastholdes. Der frigives også midler til løbende udvikling af bibliotekerne. Disse udviklingsopgaver kan varetages af et eller flere biblioteker i fællesskab.

Bevillingen fastholdes

Statens årlige bevilling på 72 mio. kr. til området fastholdes. Borgerne vil altså ikke opleve gener ved omlægningen – kun de forbedringer, som den nye og mere effektive struktur fører med sig i form af bibliotekernes muligheder for at give en hurtigere og bedre betjening.

Overgangsordning

Reformen implementeres i to tempi med henblik på at give bibliotekerne optimale rammer for tilpasning. Kontrakterne med de nuværende centralbiblioteker, der udløb med udgangen af 2007, er blevet forlænget med et år frem til udgangen af 2008. Den fulde reform træder i kraft pr. 1. januar 2010. For 2009 indgås følgende overgangsaftale:

Materialeforsyningen overgår til seks centralbiblioteker (Aalborg, Herning, Vejle, Odense, Roskilde og Gentofte).

Opgaver vedr. faglig rådgivning, kompetenceudvikling og samordning fordeles mellem de nævnte seks materialeforsyningscentralbiblioteker samt centralbibliotekerne i Århus, København, Esbjerg og Nykøbing F.

Seks centralbiblioteker med begrænset opgaveportefølje ophører pr. 31.12. 2008 (Viborg, Aabenraa, Bornholm, Frederiksberg, Helsingør, Slagelse).

Det indebærer i praksis, at de seks blivende centralbiblioteker samt de fire centralbiblioteker med opgaveportefølje, der ophører som centralbibliotek (Århus, København, Esbjerg og Nykøbing F), fastholder deres bevillinger til rådgivning, kompetenceudvikling og samordning i 2009. I udgangspunktet vil bevillingerne til de nævnte opgaver blive videreført med en bevillingstildeling som i 2008. I 2010 træder sidste del af reformen i kraft, og herefter er det kun de resterende seks centralbiblioteker, der vil modtage faste bevillinger til centralbiblioteksvirksomhed.

Reformens modtagelse

Reformen er hilst velkommen af bibliotekernes interessenter. Såvel Danmarks Biblioteksforening som Bibliotekslederforeningen har udtrykt tilfredshed med, at en reform endelig blev besluttet og at indholdet overordnet følger den model, som høringen gav tilslutning til. De nævnte foreninger har dog ikke undladt at bemærke, at der burde have fulgt flere midler med.

KPI Index: Ny metode til webstatistik

Statistik over benyttelsen af bibliotekernes hjemmesider er vigtig, fordi der anvendes relativt mange ressourcer på drift og videreudvikling af hjemmesiderne. Det er således af stor betydning for folkebibliotekerne at kunne præsentere en troværdig opgørelse af, at benyttelsen i stigende omfang finder sted via internettet.

Styrelsen har gennem flere år arbejdet med, hvordan man kan sikre en mere ensartet og retvisende opgørelse af bibliotekernes websites og digitale tjenester.

I foråret 2007 indledte Biblioteksstyrelsen en dialog med firmaet KPI Index, der foreslog en alternativ metode til at måle benyttelsen. Et lille script indsættes på hjemmesiden og sikrer rapportering af benyttelsen af de forskellige dele af hjemmesiden. Firmaet havde ligeledes været i kontakt med flere folkebiblioteker og testet metoden på en række af disse biblioteker. Resultatet af disse test viste, at der generelt synes at være interesse for løsningen. Biblioteksstyrelsen nedsatte derfor i efteråret 2007 en forhandlingsgruppe til at forhandle den konkrete udformning af en løsning og en prismodel. Gruppen bestod af to repræsentanter fra kredsen af centralbiblioteker, repræsentanter fra Biblioteksstyrelsen samt en repræsentant fra en teknisk undergruppe.

Det var vigtigt for forhandlingsgruppen at finde en løsning, som indebar, at folkebibliotekerne ikke behøvede at anvende flere forskellige statistikværktøjer til opgørelse af webstatistik. Dette medførte, at den fælles løsning, som fokuserer på få nøgletal, også skulle kunne levere

mere detaljeret statistik til lokal brug. Samtidig skulle der også findes en betalingsmodel, der gjorde det muligt for alle biblioteker at være med. Endvidere skulle løsningen sikre, at netbibliotekerne fik en ensartet opgørelse af benyttelsen.

Produktet

I slutningen af december 2007 blev en tre-årig aftale indgået med KPI Index. Det system, som KPI Indexet er baseret på, hedder Webtrends og er et meget udbredt kommercielt produkt. Systemet indsamler statistik fra hjemmesider, kataloger og netbiblioteker gennem et script, der er placeret på de relevante websites. På baggrund af de indsamlede oplysninger genereres en række rapporter, som indeholder de mest gængse oplysninger om benyttelsen.

Aftalen betyder, at mindre biblioteker tilbydes en dækkende og sammenlignelig rapportering over benyttelsen af egen hjemmeside. Større biblioteker tilbydes en mere fleksibel løsning, der giver adgang til selv at regulere opsætning og forskellige parametre for statistikken. Endelig giver systemet nogle få sammenlignelige nøgletal for benyttelsen, som fremover vil afløse den hidtidige manuelle indrapportering til Biblioteksstyrelsen.

Deltagere

Udgangspunktet er, at alle folkebiblioteker tegner abonnement på KPI Index. Koordinationsgruppen for netbiblioteker har drøftet løsningen og har bevilget 200.000 til at dække udgifterne til KPI Indexet for netbibliotekerne. Desuden har koordinationsgruppen valgt at stille en underskudsgaranti, hvis ikke alle folkebiblioteker tilslutter sig aftalen om brug af KPI Indexet.

Folkebibliotekernes licensgruppe har påtaget sig det praktiske arbejde med udsendelse af tilbuddet til bibliotekerne og tilbagemeldingerne fra bibliotekerne via deres netværk. Endvidere har licensgruppen afholdt informationsmøder primo februar i henholdsvis Århus og Gentofte.

Det er Styrelsen for Bibliotek og Mediers intention, at der i den nationale biblioteksstatistik for folkebibliotekernes vedkommende kun offentliggøres de tal, der er fremkommet ved deltagelse i løsningen.

KPI Index har været præsenteret for forskningsbibliotekernes statistikgruppe, og styrelsen vil undersøge om det på sigt er muligt at få udarbejdet en lignende løsning for forskningsbibliotekerne.

Fremtidens biblioteksbetjening af børn: Rapport og roadshows

Efter et års arbejde i udvalget vedr. fremtidens biblioteksbetjening for børn, ligger der nu en rapport med analyse af bibliotekernes tilbud til børn med 10 bud på, hvordan dette tilbud kan udvikles og optimeres.

Det har været en spændende proces med mange input fra omverdenen og ikke mindst fra praktikere, der sidder med 'fingrene i melet' til daglig ude på bibliotekerne.

Udvalget har vendt mange grundlæggende problemstillinger, som forenklet sagt handler om, hvilken slags kulturinstitution biblioteket gerne vil være fremover: Skal vi satse på leg eller læring, være- eller læresteder? På børns kulturelle udfoldelser eller informationsbehov? Skal vi primært promovere bøger eller computerspil?

Børn som både 'beings' og 'becomings'

Rapportens hovedkonklusion er, at biblioteket fortsat er en af de vigtigste kulturressourcer for børn i lokalsamfundene, men at biblioteket må skabe og formidle en tidssvarende profil – ikke kun i forhold til forældre og institutioner, men også i relation til børnene selv, hvis denne position skal fastholdes. Det er der ikke nogen enkel opskrift på, og udvalget fremsætter en lang række anbefalinger. Grundlæggende ser udvalget biblioteket som en dannelsesinstitution, og i forhold til diskussionen om opfattelsen af børn som 'beings' eller 'becomings' satser udvalget på begge dele: Børn har et liv i egen ret, her og nu, men skal også dannes og lære med henblik på et kommende liv.

Biblioteket – et afsæt for leg og læring

Den aktuelle debat om bibliotekernes indkøb og formidling af bøger versus di-

gitale medier er naturligvis også essentiel, når det gælder børn. Bibliotekernes materialebestand udgør kun en begrænset del af de informations-, oplevelses- og kommunikationsbehov, børn har. Derfor skal bibliotekerne give børn muligheder for at vælge blandt og udnytte en bred vifte af medier. Det kræver at bibliotekerne udvider definitionen af materialer til at omfatte mere end materielle og virtuelle produkter, så den også omfatter processer, der kan danne ramme om leg og afsæt for læring.

Fremtidens bibliotek – på børnenes præmisser

Det er udvalgets opfattelse, at biblioteket stadig skal være et bogsted, men at der er behov for at modernisere formidlingen af litteratur på en ny tids præmisser.

Børn henter i dag fortællinger, faglig viden og oplevelser fra mange andre steder end blot bøger, f.eks. på internettet, i computerspil, film og i selvproducerede optagelser. I knopskydningen af nye medieteknologier er det let at glemme bogen, som ofte beskrives som et traditionelt medie. Men børn opfatter bogen ganske anderledes: For børn er det at lære at læse et kvantespring, og Harry Potter-bøgerne taler deres eget tydelige sprog om, at børn gerne engagerer sig i fællesskab og sociale kulturer omkring læsning. I modsætning til andre medier formidler litteraturen dog i mindre grad sig selv, og derfor er der hele tiden behov for at læse, diskutere og synliggøre den på nutidens præmisser.

Roadshows og konference

De organisationer, som har siddet med ved bordet i udvalget, inviterer sammen med Styrelsen for Bibliotek og Medier til en præsentation af rapporten tre forskellige steder i landet.

Præsentationerne holdes:

- Torsdag den 3. april på Vejle Bibliotekerne, Hovedbiblioteket
Tilmelding: hp@vejlebib.dk
- Onsdag den 16. april på Roskilde Bibliotekerne, Hovedbiblioteket
Tilmelding: christinebru@roskilde.dk
- Torsdag den 24. april på Aalborg Bibliotekerne, Hovedbiblioteket
Tilmelding: soh-kultur@aalborg.dk

Alle tre arrangementer ligger i tidsrummet kl. 9.30-12.00, og det er gratis at deltage. Tilmelding skal ske tre dage før det pågældende arrangement.

Der arbejdes videre med input og idéer fra de tre roadshows, og til efteråret afholdes en national konference, der samler op på de foreløbige erfaringer fra arbejdet med de 10 bud og stiller skarpt på de muligheder og udfordringer, som ligger i rapportens anbefalinger.

Konferencen afholdes torsdag den 2. oktober kl. 10-16 i Middelfartsalen på Kulturøen i Middelfart. Programmet offentliggøres i august.

Rapporten vedrørende fremtidens biblioteksbetjening af børn er udsendt til landets skole- og folkebiblioteker, og ekstra eksemplarer kan rekvireres via bs@bs.dk.

Bred opbakning til ny handlingsplan for Børnekulturens Netværk

Børnekulturens Netværk er klar til at sende en ny handlingsplan for 2008-2009 på gaden. Planen har været præsenteret for kulturministeren, undervisningsministeren og velfærdsministeren, som alle gav planen støttende ord med på vejen.

Kulturministeren var meget tilfreds med, at det på nuværende tidspunkt er lykkedes for Børnekulturens Netværk at komme i kontakt med mere end to tredjedele af landets kommuner. Undervisningsministeren anbefalede Netværket at overveje, hvordan kunst og kulturtilbud kan indgå i heldagsskoletanken, og velfærdsministeren opfordrede til synlige kunst- og kulturtilbud også til svage børn og unge.

Børnekulturens Netværk arbejder hen i mod visionen: *Alle børn skal møde kunsten og kulturen, alle kulturinstitutioner skal bidrage til dette møde og alle kunstarter skal gøres tilgængelige for børn.* Det er en vision, som Netværket har båret med sig fra den allerførste handlingsplan, og den er fortsat et pejlemærke for arbejdet.

Med en kontakt og dialog med 2/3 af landets kommuner er der skabt mulighed for, at Netværkets vision om, at alle børn skal møde kunsten og kulturen, kan blive virkelighed. Netværket har sideløbende udviklet strategier for at muliggøre de to andre visionselementer: Alle kulturinstitutioner skal bidrage til dette møde, og alle kunstarter skal inddrages.

Dialog med alle kommuner

Børnekulturens Netværks næste skridt vil være at gå i dialog med de resterende kommuner med henblik på et samarbejde om kunsten og kulturen i børns dagligdag. Samtidig styrkes og synliggøres

kulturinstitutionernes arbejde med børn og familier som målgruppe. Endelig arbejdes der intensivt på arkitektur- og designområdet bl.a. gennem fire seminarer i løbet af 2008.

Netværket fortsætter sit arbejde med modelforsøget og er herigennem blevet opmærksom på et behov for kompetenceudvikling internt hos deltagerne. På samme måde har mange kommuner givet udtryk for et stort behov for at udvikle netværksdannelse og netværksformer – ikke mindst som en konsekvens af de ændringer, kommunalreformen har medført. Børnekulturens Netværk vil se nærmere på mulighederne for at imødekomme dette behov, ikke alene for kommunerne i modelforsøget men for alle interesserede kommuner.

Kulturformidleruddannelsen

Børnekulturens Netværk har iværksat et forsøg med efteruddannelse af formidlere af kunst og kultur til børn og unge. Uddannelsen har fået form af en toårig diplomuddannelse, som er forankret med Danmarks Biblioteksskole som administrator og Odsherred Teaterskole som uddannelsessted. Uddannelsen blev lanceret i april 2007, og der blev udvalgt 30 studerende ud af et bredt ansøgerfelt på 90.

På baggrund af den store interesse har Børnekulturens Netværk anbefalet, at uddannelsesforsøget videreføres og om

muligt udbydes i en ny runde til efteråret 2008. Netværket har endvidere anbefalet, at uddannelsen fremover gennemføres i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Kulturministeriet med inddragelse af ét eller flere CVU'er.

Status for børnekulturen i 2007

Sammen med Handlingsplan 2008-2009 udsendes Netværkets statusrapport for 2007, som foruden statusrapport for det samlede netværk indeholder et statusafsnit for hver af netværkets parter, så man her kan læse om den indsats, den enkelte styrelse eller det enkelte ministerium i løbet af året har haft på det børnekulturelle område. Det hele udsendes i begyndelsen af marts 2008 i en samlet publikation, der også indeholder to interessante forskerartikler.

Bo Öhrström

Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF): Aktiviteter i 2008

Mange skibe er sat i søen, siden de fire nye programgrupper i DEFF konstituerede sig i sommeren 2007. Her følger en status på igangværende aktiviteter samt oversigt over planerne for 2008

Siden DEFFs reorganisering har der i meget positiv forstand været liv i kludene. Formændene for de fire programgrupper Mødet med Brugeren, Nye Institutioner, Arkitektur & Middleware og Informationsforsyning præsenterede deres handlingsplaner på styregruppemødet i november i fjor – og fik dem godkendt. Dermed var grundstenen og det strategiske fundament lagt for gruppernes videre arbejde frem til, at deres foreløbige mandat udløber den 31. december 2008. Ud over sekretariatsfunktionen for programområderne er DEFF-sekretariatet og også styregruppen engageret i en række andre aktiviteter i 2008.

DEFF-programgrupper

Arkitektur & Middleware

Denne programgruppe ledes af IT-chef på Statsbiblioteket Arne Sørensen og har sat sit fokus på følgende fem indsatsområder, som danner rammen om handlingsplanen:

- Skabe grundlag for forenkling og konsolidering af de traditionelle processer for fysiske materialer
- Skabe grundlag for "integrated search" på tværs af alle for brugerne interessante materialetilbud
- Sammenhæng i bruger- og adgangsstyring på tværs af DK-AAI og biblioteker
- Biblioteket i det digitale Danmark
- Forretningsprocesser for infrastruktur baseret på specialisering og arbejdsdeling.

Gruppen har i 2007 igangsat følgende seks projekter:

- Videreudvikling af Fedora
- Forundersøgelse af forretnings- og aftalemodeller for services
- Tilknytning af kommercielle bibliotekstjenester til DK-AAI
- Ezproxy – værktøjer til vedligeholdelse og deling af konfigurationsdata
- Forstudie: Danbib som ægte fælles katalog
- ITIL & DS484.

De to førstnævnte projekter fortsætter arbejdet med webservices og Fedora-udvikling, som har været en del af hovedaktiviteterne i gruppens arbejde i en årrække. De følgende to projekter hører til inden for indsatsområdet adgangsstyring, som ligeledes har været et centralt tema for gruppen i en årrække. De sidste to projekter er i højere grad knyttet til henholdsvis det første og det sidstnævnte af indsatsområderne ovenfor. Gruppen har desuden planer om at formalisere det fortsatte arbejde om integreret søgning i et nyt projekt i 2008.

Informationsforsyning

Formanden for denne programgruppe er direktør Mogens Sandfær fra Danmarks Tekniske Universitet, Danmarks Tekniske Informationscenter, og gruppen har udpeget to temaer med forskellige indsatsområder. Det første tema er Bibliotekernes digitale informationsforsyning, som har følgende tre indsatsområder:

- Datalicenser - forhandling, administration, udnyttelse
- Import, drift og deling af nationalt datasæt
- Dokumentleverancer baseret på digitalisering on demand.

Det andet tema er Institutionernes vidproduktion og -håndtering under hvilket, der er opridset fem indsatsområder:

- Institutional Repositories for forskning, læring og innovation
- E-publicering og Open Access
- Pensumdata, e-kompendier og læringsobjekter
- E-science og videnskabelige primærdata
- Den danske Forskningsdatabase.

Informationsforsyning nåede i 2007 at igangsætte fire projekter:

- PINDAR
- Støtte til ansøgning til national pulje for forskningsinfrastruktur
- Konferencsystemer – systemreview og pilotprojekter
- "CRIS-OAR interoperability" & "Electronic theses and dissertations (ETDs) compound objects and interoperability".

Programgruppen har engageret sig i samarbejdet i Knowledge Exchange (KE). Sidstnævnte punkt ovenfor er det foreløbige udkomme af dette, idet gruppen er blevet projektholder for disse to KE pro-

jekter. Gruppen har desuden barslet med en række projektideer for 2008 vedrørende blandt andet fælles link resolver, den fælles databrønd, en specialedatabase samt en række Open Access initiativer.

Mødet med Brugeren

Programgruppen ledes af Tina Buchtrup Pipa, fakultetsbibliotekar for Københavns Universitets Biblioteks- og Informationservice, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet (KUBIS Samf.) og har sit specifikke fokus på brugerne. Udgangspunktet er, at bibliotekers præsentation og formidling af information og service bør struktureres ud fra en brugerlogik frem for en bibliotekslogik. Altså arbejder programgruppen med centrale hovedpunkter som samarbejde med brugerne, informationsforsyning, informationskompetence, e-læring, markedsføring mm. Dette er opdelt i tre særlige temaer.

Det første tema er Biblioteksportaler, hvor der er fokuseret på følgende indsatsområder:

- Konsoliderede og integrerede søgeportaler for universiteter, MVU (mellem-lange videregående uddannelser) institutioner, mindre institutioner
- Brugbarhed, brugerundersøgelser, benyttelsesstatistik og -analyser
- Konsoliderede virtuelle referenceservices som f.eks. biblioteksvagten, Web2.0 tjenester mv.
- Lokal/regional indlejring af nationale webservices
- Konsolidering og deling af brugeradfærdsdata med henblik på fælles databrønd for 'recommender services' mv.

Det andet tema er Integration i universitetsmiljøets portaler, hvorunder hører disse indsatsområder:

- Biblioteksindlejring i universitetspor-

taler (generelle websites, CMS'er (Content Management Systems), LMS'er (Learning Management Systems) mv.)

- Biblioteksportalen som en integrerbar webservice
- Biblioteksportalen som en bibliografisk ressource for forsknings- og læringsdatabaser.

Det sidste tema er Undervisning og brugerstøtte, som især fokuserer på følgende:

- Fælles udvikling af online tutorials i informationsøgning
- Fælles udvikling af kurser og læringsobjekter i informationskompetence.

Mødet med Brugeren har i 2007 afholdt en temadag samt en projektmagerdag i samarbejde med Informationsforsyning og tilstræber endvidere at afholde yderligere tema- og konferencedage i 2008. Som det fremgår af handlingsplanen, skal der dels være mulighed for at debattere DEFF-aktuelle emner, dels skal der være mulighed for at få ny inspiration samt bidrage til den fortsatte forbedring og professionalisering af idé- og projektmønstre samt processer for videndeling.

Nye Institutioner

Mai Aggerbeck, bibliotekar på Ergo- og Fysioterapeut uddannelsen, CVU Vita, er formand for denne gruppe, som repræsenterer Undervisningsministeriets institutioner (UVM) i DEFF. Nye Institutioner har i sin handlingsplan defineret fem specifikke indsatsområder inden for hvilke, der er udfærdiget særskilte handlingsplaner.

Indsatsområderne er:

- Kommunikation
- Informationsforsyning
- Videnstyring
- E-læring
- Informationskompetence.

For at sikre en forankring af programgruppen og DEFF inden for UVM-området har Nye Institutioner som det første prioriteret at udvikle en kommunikationsstrategi til formidling af mål og forløb for arbejdet. Således har Nye Institutioner iværksat ét projekt så vidt. Det er i 2008 planlagt at gennemføre en kvalitativ undersøgelse af brugersegmentet og en workshop.

Ovenstående indsatsområder har desuden affødt følgende projektidéer:

- Undersøgelse af benyttelsen af elektroniske tidsskrifter og andet digitalt materiale, man har til rådighed, samt markedsføring af materialer
- Udredning af hvilke muligheder, der er til stede på Integrated Search området for institutioner på UVM-området
- PURE som anvendelse til registreringsystem for den administrative og formidlingsmæssige del af materialet i databasen. Hvilket materiale skal med, og hvordan bliver adgangen til den fulde tekst i de institutionelle arkiver?
- Tilpasning af UB-testen til den institutionelle kontekst for Nye Institutioner
- Udvikling af en velegnet wiki i relation til informationskompetence. Det kunne motivere undervisere og bibliotekarer inden for især gymnasier og handelsskoler til at igangsætte arbejde med informationskompetence
- Udvikling af en procesmodel for implementering af en national standard for informationskompetence.

Der afvikles derudover temadage om blandt andet informationskompetence i 2008.

Status og aktiviteter for DEFF-Sekretariatet

Sekretariatsbetjeningen af programgrupperne og styregruppen forsøges fortsat

standardiseret. Hidtil er en ny forretningsorden for styregruppen, en ny intern vejledning for sagsbehandling og en ny udgave af vejledningen til ansøgere blevet udarbejdet. Desuden arbejder sekretariatet på, med inddragelse af programformændene, at afstemme forventninger til sekretariatsbetjeningen af programgrupperne, ligesom der er planer om i løbet af 2008 at lave elektroniske, standardiserede ansøgningskemaer og udbetalingsanmodninger.

Idet Jakob Heide Petersen er udnævnt til kontorchef i Udviklingsafdelingen i Styrelsen for Bibliotek og Medier, har der været enkelte organisationsændringer i sekretariatet, hvor René Olesen blev udnævnt til chef for DEFF-sekretariatet og Kirsten Due til chef for Licenssekretariatet.

På et mere overordnet niveau har undertegnede som DEFFs ledelsesrepræsentant i Knowledge Exchange's bestyrelse bidraget til færdiggørelsen af evalueringen af resultaterne gennem de sidste to år. På grund af Knowledge Exchange-samarbejdets store succes har partnerorganisationerne JISC (Storbritannien), SURFfoundation (Holland) sammen med DEFF netop besluttet at forlænge samarbejdet. Den sidste partner DFG (Tyskland) arbejder sig sikkert frem mod en positiv beslutning gennem en mere tidskrævende beslutningsstruktur.

Sekretariatet arbejder desuden til stadighed på at gøre det nemmere at digitalisere dansk materiale. Man vil i 2008 arbejde videre med dialogen med ebog.dk, idéerne om et scanningsdepot, et dansk google print-projekt og fornuftige rummelige begrænsningsregler i aftaler om indscanning til undervisningsbrug.

I arbejdet med den nye forskningsportal videnskab.dk sidder undertegnede fortsat i styregruppen som Kulturministeriets repræsentant. Portalen er rettet mod børn og unge i samarbejde med bl.a. DR og kommer til at indeholde journalistisk formidlet information. Portalen ventes i drift i løbet af foråret 2008.

Herudover er undertegnede formand for DK-AAI-styregruppen, hvor der fortsat samarbejdes med borgerportalen for at opnå størst mulig synergi. Endelig er undertegnede også som DEFFs repræsentant fortsat stærkt engageret i videreudviklingen og driften af Den Danske Forskningsdatabase (DDF). Her som formand for et Teknisk Udvalg under Forsknings- og Innovationsstyrelsen, hvor udvalget anbefaler brugen af DDF som fundament for den bibliometriske forskningsindikator.

Medio 2008 påregner sekretariatet at afholde et årsmøde, hvor alle programgrupper og styregruppen forsøges samlet.

Styregruppens arbejde i 2008

I 2008 vil der blive gennemført fire møder i styregruppen, hvoraf årets første møde blev afholdt i starten af februar. Styregruppen er i den særegne situation, at der ikke kan gives tilsagn til projektansøgninger, før der foreligger en endelig vedtagelse af Finansloven for 2008. Finansloven forventes vedtaget ultimo april 2008.

Medio april tager styregruppen til Birmingham for at deltage i JISCs årskonference, der har overskriften "Enabling Innovation". Konferencen tiltrækker normalt ca. 700 delegerede hovedsageligt fra Storbritannien, og på et udstillingsareal fremviser JISC sin brede palette af tjenester og rådgivnings- og udviklingsfunkti-

oner. Deltagerne i konferencen vil tillige blive præsenteret for både plenumoplæg og en række parallelsessioner, hvor et alsidigt temaudvalg er på programmet. Blandt andet kan man her lade sig inspirere af indlæg om fremtidens biblioteker, e-Læring og fordele ved videndeling, web 2.0 og virtuelle forskningsmiljøer.

Som nævnt forventer DEFF at afholde et årsmøde medio 2008, mens styregruppens formand m.fl. forventes at afholde de normale to koordinationsudvalgsmøder i andet halvår af 2008. Koordinationsudvalget er DEFFs øverste ledelse, og det består af topledelsesrepræsentanter fra Kulturministeriet, Videnskabsministeriet og Undervisningsministeriet. På disse møder afrapporteres der om DEFFs aktiviteter, og aktuelle strategiske emner drøftes.

En anden aktivitet, som vil blive prioriteret af styregruppen i 2008, er gennemførelsen af et internationalt review af DEFF. Her vil et inviteret panel af internationale eksperter gennemgå DEFFs vision, strategier og handlingsplaner herunder DEFFs indsatsområder og rådgive DEFF om den videre udvikling ud fra den enkelte eksperts erfaringer.

Slutteligt skal det nævnes, at Statsbiblioteket den 14.-19. september afholder den årlige European Digital Library Conference (ECDL). Konferencen, som ventes at bringe forskere, udviklere, brugere og mange andre interessenter inden for det digitale bibliotek til smilets by, støttes af DEFF bl.a. gennem en stillet underskudsgaranti.

BILLEDTEMA

Et kig fra 2. sal, det sjette rum, og ned mod børnebiblioteket, det andet rum.

Projekt markedsføring er skudt i gang

De danske folkebiblioteker har været og er til stadighed forrygende dygtige til at udvikle nye og attraktive ydelser for brugerne. Det eneste problem er blot, at for få kender til dem.

Bedre markedsføring er nøgleordet.

Styrelsen for Bibliotek og Medier er på den baggrund nu godt i gang med forprojektet til det længe varslede markedsføringsprojekt af bibliotekerne. Forprojektet gennemføres i samarbejde med strategi- og markedsføringsbureauet 11-Design og løber frem til maj 2008. Målet er at få fastlagt en strategi for hovedprojektet samt partnere heri, mens en handlingsplan til realisering af strategien skal ligge færdig ved forprojektets udgang.

På vej mod en national strategi for markedsføring

At brande og markedsføre bibliotekerne som et diktat fra centralt hold vil være en dødssejler. Derfor er det afgørende, at der ydes en samlet indsats, hvor bibliotekarer og andre ansatte ved bibliotekerne deltager aktivt i projektet og med fælles forståelse af 'det ny bibliotek'. Det handler både om kommunikation og om fortsat udvikling af internettilbud, udvikling af bibliotekernes fysiske rum samt om at flytte disse ud, hvor brugerne er: daginstitutioner, arbejdspladser etc. Det centrale er at gøre bibliotekets utallige tilbud nærværende for den enkelte og gøre biblioteksbesøget til en unik, personlig oplevelse. Potentialet er i høj grad til stede.

Det store spørgsmål er blot, hvordan dette udføres i praksis i en butik, hvor loyale kunder altid har været en selvfølge – men hvor dette ikke længere er tilfældet

i samme omfang som før. Dette forsøges der med forprojektet og det opfølgende hovedprojekt at finde svar på. Eksempelvis diskuteres muligheden for at udvikle et fælles brand for bibliotekerne, hvor det enkelte bibliotek dog stadig kan sætte sit lokale præg. Dette vil kræve en fælles, national markedsføringsstrategi.

Forprojektets faser

Styrelsens udgangspunkt for projektet har været dens strategi for biblioteksudvikling og lokale bibliotekspolitikker, hvortil kommer væsentlige internationale strategipapirer. Disse har efterladt et billede af 'det ny bibliotek', som 20 udvalgte personer med indsigt i biblioteksverdenen vil tage udgangspunkt i, når 11Design gennemfører interviews med dem om deres vurdering af bibliotekernes fremtid. Interviewresultaterne bliver forelagt forprojektets referencegruppe, som består af bog- og biblioteksfaglige personer.

Der vil derudover blive afholdt en kreativ workshop, som kommer til at udgøre grundlaget for en visuel rapport om mulige, fremtidige strategier, som 11Design udvikler. Indtil videre er der en åben konference om strategioplægget på tegnebrættet. Målet er, at der i maj ligger et færdigt oplæg til det egentlige markedsføringsprojekt, som har klarlagt følgende:

- Hvad 'det ny bibliotek' dækker, og hvordan det ser ud
- Oplæg til valg og fravalg af strategiske tiltag
- Handlingsplan til realisering af strategien.

Ansatte som ambassadører

Vanskelige diskussioner er gået forud for projektets start, herunder om forskningsbiblioteker skulle indgå i projektet. Det er – på disses opfordring – udelukkende blevet et projekt for folkebiblioteker. De to sektoreres nære grænseflader og samarbejde til trods er de fundet for forskellige til at skabe ét klart fælles fokus.

Som nævnt er det alfa og omega, at bibliotekerne lever op til ambitionen for 'det ny bibliotek'. Således skal personalet på bibliotekerne være ambassadører for hele det nye koncept og følge dets principper. For at dette skal lykkes, må personalet naturligvis have udviklet sine kompetencer, blandt andet på markedsføringsområdet samt f.eks. i udviklingen af nye koncepter for service. Der arbejdes på dette, og kun ét synes sikkert: Hvis vi med succes skal have en national markedsføringsstrategi, kræver det opbakning fra såvel organisationer som biblioteker.

Forslag til ændring af ophavsretsloven - godt nyt for bibliotekerne

Lovforslag vil lette adgangen til digitalisering gennem ændring af ophavsretsloven.
Bibliotekerne kan få nye servicemuligheder på tidsskriftområdet

I efteråret 2007 gennemførte Kulturministeriet en høring over forslag til ændring af ophavsretsloven. Loven foreslås ændret for at tilgodese to hovedformål: udmøntning af betænkning om ophavsretigheder i ansættelsesforhold samt resultatet af arbejdet med ophavsret i forbindelse med digitalisering af kulturarven. Det er særligt sidstnævnte formål, som er interessant i forhold til biblioteker. Ifølge forslaget skal ændringen træde i kraft den 1. juli 2008.

Bestræbelserne på at fremme digitalisering af kulturarven og på at bidrage til etableringen af et europæisk digitalt bibliotek har givet nyt fokus på ophavsretlige problemstillinger i forbindelse med digitalisering. Det har vist sig, at individuelle aftaler mellem rettighedshavere og brugere ikke er tilstrækkelige til at give mulighed for den masseudnyttelse af værker, som typisk finder sted i forbindelse med digitalisering.

Ophavsretlige problemstillinger

Hvis et bibliotek ønsker at digitalisere f.eks. et større antal danske tidsskrifter fra det 20. århundrede, vil dette som udgangspunkt forudsætte, at biblioteket kontakter den enkelte rettighedshaver for at aftale vilkår og pris for at udnytte værket. Artiklerne i tidsskriftet vil nemlig være ophavsretligt beskyttet i 70 år efter ophavsmandens død.

Det kan imidlertid være vanskeligt at indgå en aftale. Forlag og forfatter har ty-

pisk aftalt overdragelse af rettigheder og vederlag i forbindelse med publiceringen af det trykte tidsskrift uden at tage stilling til rettighederne til en digitaliseret udgave af artiklen. Det medfører, at forlagene ikke råder over alle rettigheder til artiklen, og at bibliotekerne derfor både skal indgå aftale med forlag og forfatter. For tidsskrifternes vedkommende vil bibliotekerne derfor skulle kontakte og indgå individuelle aftaler med flere tusinde forfattere.

Udover de administrative problemer med at håndtere de mange aftaler med forfatterne kan det være vanskeligt at identificere eventuelle rettighedserhververe, som kan have erhvervet rettigheder fra ophavsmanden. Derudover er der risiko for, at det slet ikke er muligt at identificere ophavsmanden til et givent værk. I så fald taler man om "orphan works" – det vil sige forældreløse værker, som man ikke kan få tilladelse til at benytte, fordi ophavsmanden ikke kan identificeres. Man kan således komme i en situation, hvor brugeren kun kan blive præsenteret for digitaliserede uddrag af et tidsskrift. Denne type administrative omkostninger, der betegnes transaktionsomkostninger, kan blive så store, at det ikke er muligt at foretage digitaliseringen. I de situationer, hvor der er mange spredte rettigheder, som er vanskelige at identificere, forhandle eller prissætte individuelt, giver ophavsretsloven i visse tilfælde mulighed for at indgå kollektive aftaler om udnyttelse af værker.

Disse kollektive aftaler har i ophavsretsloven betegnelsen aftalelicens. En licens er en tilladelse, og en aftalelicens er en tilladelse til, at en organisation kan indgå aftale på vegne af rettighedshaverne til en bestemt art af værker. Disse organisationer skal være repræsentative for de berørte rettighedshavere, og det vil typisk være et forvaltningsselskab som f.eks. COPY-DAN.

I ovenstående eksempel vil et bibliotek i stedet for at skulle forhandle med flere tusinde rettighedshavere kunne nøjes med at forhandle med COPY-DAN, fordi den aftale, der indgås, vil dække alle berørte rettighedshavere – både danske og udenlandske. Når aftalen på denne måde får konsekvenser for alle rettighedshavere – ikke kun de, der har indgået aftalen – taler man om aftalelicensvirkning.

Der har hidtil kun været mulighed for at indgå denne type aftaler inden for bestemte områder, der er angivet i specifikke bestemmelser i ophavsretsloven. De mest relevante bestemmelser for bibliotekerne har været ophavsretslovens § 16 stk. b, der giver mulighed for at distribuere indscannede videnskabelige artikler mellem biblioteker, samt § 13, der giver mulighed for eksemplarfremstilling til undervisningsbrug. Eksemplet med tidsskrifter ovenfor har således ikke kunnet håndteres med en generel aftale med aftalelicensvirkning, fordi der ikke har været hjemmel i ophavsretsloven til dette.

En generel bestemmelse om aftalelicens

Den teknologiske udvikling og særligt internettets voksende betydning medfører, at man på stadig flere områder oplever problemer som i eksemplet med tidsskrifter. Desuden må det antages, at en styrket indsats for digitalisering af kulturarven vil give anledning til nye behov for masseudnyttelse af værker og for aftalelicensbestemmelser på nye områder.

Det er baggrunden for, at Kulturministeriet i forslaget om ændring af ophavsretsloven har foreslået, at der introduceres en generel bestemmelse om aftalelicens til at supplere de eksisterende mere specifikke bestemmelser.

Bestemmelsen foreslås indsat som § 50 stk. 2 og formuleret således:

“Aftalelicens kan desuden påberåbes af brugere, der inden for et nærmere defineret område har indgået aftale om værksudnyttelse med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark på det pågældende område. Dette gælder dog ikke, såfremt ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.”

Som det fremgår skal begge parter være enige om at indgå aftalen. Desuden skal aftalen omfatte en specifik udnyttelse af en bestemt type værker. Derudover inde-

holder den foreslåede bestemmelse en individuel forbudsret, hvilket vil sige, at individuelle ophavsmænd har mulighed for at undtage deres værker fra aftalen.

Bestemmelsens generelle karakter åbner op for, at man kan tænke sig indgåelse af aftaler mellem nye parter. Aftaleparterne skal dog fortsat godkendes af Kulturministeriet for at en aftale får aftalelicensvirkning.

I høringsoplægget diskuteres muligheden for at brugersiden kan indgå en aftale om digitalisering med forfattere og forlag, men på en sådan måde, at aftalelicensvirkningen kun dækker forfatterne, mens der indgås individuelle aftaler med forlagene.

Det er hensigten, at den generelle aftalelicensbestemmelse kan anvendes til at håndtere problemstillingen vedrørende ‘orphan works’. Man forestiller sig således, at bibliotekerne indgår en aftale med f.eks. COPY-DAN om en relativ beskeden betaling for at digitalisere værker, hvor man ikke kan identificere rettighedshavere.

Perspektiver

Som det fremgik af eksemplet med digitalisering af tidsskrifter, vil der være områder, hvor man ganske enkelt ikke kan digitalisere materialet, medmindre man har mulighed for at anvende en aftalelicens. I mange andre tilfælde vil aftalen bidrage til at reducere transaktionsom-

kostningerne, således at prisen for udnyttelse af værker alt andet lige reduceres.

Muligheden for at anvende den generelle bestemmelse om aftalelicens skal ses som et alternativ i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at udnytte værker på almindelige kommercielle vilkår gennem individuelle aftaler. En væsentlig fordel ved bestemmelsen er, at den åbner for nye perspektiver for bibliotekerne. Det er således vigtigt, at bibliotekerne begynder at formulere konkrete forslag til anvendelse af bestemmelsen. Sådanne forslag kan bruges til at opmuntre rettighedshavere til at udarbejde kommercielle tilbud på områderne eller måske alternativt overveje forretningsmodeller baseret på aftalelicensen.

Et eksempel på et forslag til et nyt område er indscanning af bøger til indeksering, søgning og begrænset visning, således som det gøres i Google Book Search. Såfremt biblioteker overvejer denne type samarbejde med rettighedshavere, vil den generelle bestemmelse om aftalelicens kunne anvendes, såfremt parterne bliver enige om det.

BILLEDTEMA

Det sjette rum er avislæsernes domæne med den bedste udsigt og det flotteste lys. Her er plads til ro og fordybelse. Rummet har en god akustik, og bruges også til kulturelle arrangementer.

Udvikling af bibliotek.dk 2008: En genvej til det lokale bibliotek

bibliotek.dk skal gøres mere brugervenlig
og bibliotekernes services til brugerne mere effektiv.

bibliotek.dk skal kunne bruges som genvej til det lokale bibliotek. Det er et af hovedpunkterne i bibliotek.dk's udviklingsplan for 2008. Planen indeholder en lang række projekter, som sigter imod at gøre bibliotek.dk mere brugervenlig og bibliotekernes services til brugerne mere effektiv.

Fortsat forbedret søgning

Der vil blive arbejdet på at hjælpe bibliotek.dk-brugeren videre i søgningen, uanset om han kun har vage forestillinger om, hvad han ønsker eller ikke staver særlig godt. Et konkret projekt er f.eks. facetteret søgning med "analyse" af et søgesæt og videreklikmuligheder f.eks. på forfattere, emneord m.v. som findes i søgesættet. Der kommer en filmsøgeside og stavehjælpen vil blive yderligere forbedret. Der arbejdes løbende på at supplere teksten i bibliotek.dk med relevante informationer i form af tekst, billeder og lyd – i 2008 med forsider og musikklip.

Fortsat forbedret bestilling

Bestillingsprocessen skal forbedres, så den virker mere enkel og ligetil for brugeren, uanset hvor det valgte materiale findes. Der tages først fat på bestilling af materiale, som ikke findes i bibliotek.dk og senere på bestilling i ét hug af markerede titler. Et andet projekt handler om at give brugerne mulighed for at vælge særlig hurtig levering.

Brugerfaciliteter

bibliotek.dk skal gøres til "mit eget bibliotek.dk" gennem faciliteter, som bruge-

ren aktivt melder sig til eller anvender til personlige formål.

Der arbejdes med sociale teknologier: Brugergenereret indhold, anvendelse af brugerspor, integration af andre tjenester, videreudvikling af blogs og RSS-feeds. Styrelsen for Bibliotek og Medier afholdt i februar 2008 en workshop, som giver inspiration til udvikling på området.

Bibliotekernes samarbejde med andre tjenester skal løbende understøttes af bibliotek.dk. Der er i 2007 lavet Google Toolbar med bibliotek.dk og startet et samarbejde med LibraryThing. Der arbejdes videre med at lave widgets samt integration i andre relevante toolbars og tjenester: iGoogle, Facebook mv.

Der laves en login-funktion med henblik på at understøtte single-sign-on og funktioner til at gemme personlig opsætning centralt (til supplement af cookies). Der er indledt samarbejde med borger.dk bl.a. med henblik på, at borgeren også via borger.dk kan bruge forskellige funktioner på bibliotek.dk.

Effektivisering af samspil

bibliotek.dk skal spille sammen med andre biblioteksservices på internettet. Målet er, at skellet mellem lokale og nationale services bliver ophævet set fra brugers synspunkt.

En hovedopgave i 2008 er et direkte samspil af bestilfunktioner mellem bibliotek.dk og lokale bibliotekssystemer: Be-

stilling via bibliotek.dk selvom materialet haves lokalt, direkte opslag på udlånsstatus, fornyelse, sletning af bestillinger samt udvikling af lånertjek.

Succesen med automatisering af fjernlån startet i maj 2007 bliver fulgt op med en række forbedringer.

bibliotek.dk som lokal brugergrænseflade

Der arbejdes videre i 2008 med en model for bibliotek.dk som lokal brugergrænseflade, hvor låneren har adgang til egne udlån mv., men hvor søgning sker i bibliotek.dk. Udviklingen skal ske som Open Source, således at alle interesserede aktører kan anvende den til videreudbygning. Der tages udgangspunkt i en workshop for biblioteker, som ønsker at indgå i et sådant samarbejde.

Dynamisk udvikling

bibliotek.dk udvikles løbende i tæt kontakt med brugerne. I 2008 lægges der særlig vægt på, at udviklingen skal være dynamisk og fleksibel – der skal være kortere mellem idé og handling. De konkrete projekter vil blive aftalt tættere på udførelsen. Aftalen om udvikling bliver som noget nyt opdateret løbende på styrelsens hjemmeside. Nye projekter omtales på profblog.bibliotek.dk med mulighed for debat.

I efteråret 2008 gennemføres en brugerundersøgelse, som indgår i arbejdet med udviklingsplanen for 2009.

Markedsføringskampagne for bibliotek.dk

Kampagnen skal øge antallet af brugere på både bibliotek.dk og på bibliotekerne. En quiz og en pressekampagne er blandt redskaberne.

Biblioteksstyrelsen besluttede i november 2007 at frigøre midler til en del af den markedsføringskampagne, som har været drøftet siden forsommeren. Den anden del af kampagnen finansieres af DBC. Her følger en kort beskrivelse af projektet, som blev behandlet i det biblioteksfaglige udvalg for bibliotek.dk i juni 2007.

Formål og målgrupper

Formålet med kampagnen er at øge brugen af bibliotek.dk og af bibliotekerne. Brug af biblioteker og bibliotek.dk hænger uløseligt sammen: Det giver ingen mening at ønske større brug af bibliotek.dk i sig selv, men det kan godt give mening, at arbejde for at alle biblioteksbrugere kender bibliotek.dk for at få udvidet deres opfattelse af, hvad der er "deres bibliotek". Selvom der er mange, der bruger bibliotek.dk, er der jo plads til mange flere. Målgrupperne for kampagnen er både i de segmenter, hvor der allerede er mange brugere, og de der er forholdsmæssigt dårligt repræsenterede.

F.eks. er de studerende jo en stor brugergruppe på bibliotek.dk, men da biblioteker må antages at udgøre en del af næsten alle studerendes dagligdag, bør det næsten være 90-95 % af de studerende, som bruger bibliotekerne. Og da rigtig mange af dem har brug for mere end ét biblioteks ressourcer, er bibliotek.dk en oplagt indgang til ressourcerne. Derfor er studerende én af målgrupperne, eftersom blandt andet Niels Ole Pors' un-

dersøgelser af studerendes brug af biblioteker og internetressourcer har vist, at mange klarer sig helt uden biblioteker.

Generelt er kvinder overrepræsenteret i alle aldersgrupper blandt bibliotekernes brugere. Derfor skal kampagnen hele tiden have i fokus at få flere mænd i tale. F.eks. få fat i unge mænd, som ikke bruger biblioteker, selvom de måske er optaget af musik, film og spil.

Generelt er de 15 til 35-årige valgt som hovedmålgruppe for kampagnen. De 20 til 39-årige er heller ikke som sådan underrepræsenterede i bibliotek.dk's brugergruppe, men de burde måske være repræsenterede i større omfang; og de er vigtige for den fremtidige udvikling af bibliotekerne og bibliotek.dk.

Kampagnens to dele

Kampagnen består af to dele: en vidensquiz (finansieret af Styrelsen for Bibliotek og Medier) og en pressekampagne (finansieret af DBC).

Quizzen

Her kan man teste sin viden inden for bøger, musik, film m.m. – enten via paratviden eller ved at slå svaret op i bibliotek.dk og så svare rigtig. Lette og svære spørgsmål er blandet mellem hinanden – i alt er der pt. knap 500 spørgsmål.

Quizzen kan naturligvis nås fra bibliotek.dk, men der placeres bannere med reklame for quizzen i medier, som når de udvalgte målgrupper. Der er reklameret

for brugerne af bibliotek.dk på bloggen <http://blog.bibliotek.dk>, vælg kategorien quiz, og på mailinglisten.

Der er købt bannere på Ekstrabladets website og på Gaffas website. Disse to sites er valgt med henblik på kampagnens målgrupper – og ud fra hvad der var muligt inden for budgettet. Derudover sendes kampagnematerialet til en lang række andre sites i håbet om gratis eksponering.

Bibliotekerne er blevet opfordret til at linke til quizzen <http://profblog.bibliotek.dk/2008/02/01/vidensquiz-hjernefitness/>. Og dem, der løser quizzen, er en vigtig del af den videre markedsføring: Man kan nemlig videresende quizzen ved at udfordre andre.

Spørgsmål kan også leveres af bibliotekerne – læs her hvordan: <http://profblog.bibliotek.dk>, vælg kategorien markedsføring.

Quizzen kører fra den 28. januar til den 30. april med ugentlige præmier. Vinderne får direkte besked (og kan også ses i en popup på quizzen). Bibliotekspersonale kan ikke deltage i konkurrencen – men prøv alligevel og send en udfordring videre til venner og familie!

Lidt statistik fra perioden frem til den 7. februar 2008: Godt 9000 har forsøgt sig med quizzen, men under halvdelen har ikke fået nok rigtige (6 ud af 9) til at del-

tage i konkurrencen. Vi skal have lavet flere lette spørgsmål! I starten var der flest mænd og unge, der forsøgte sig, men efter nogle dage kom kvinderne og de midaldrende på banen.

Pressekampagnen

Udover quizen laves der også en presse-kampagne, som består af flere dele:

- etablering af et presserum på bibliotek.dk med artikler, billeder, statistik mv.
- placering af biblioteks- og bibliotek.dk historier i medier året igennem.

Denne kampagne finansieres af DBC. Presserummet kan nås via bibliotek.dk eller på <http://presse.bibliotek.dk/>

Følg med på profblog.bibliotek.dk:
<http://profblog.bibliotek.dk/2008/02/04/presserum-pa-bibliotekdk/> – bibliotekerne kan både være aftager og leverandør til det, der ligger i presserummet. Brug billeder, artikler og statistik lokalt, og kom med jeres egne bidrag. Læs om mulighederne for at få medieinteressant statistik på [profblog](http://profblog.bibliotek.dk):
<http://profblog.bibliotek.dk>, vælg kategorien markedsføring.

Henvendelse om kampagnen kan ske til:
Marianne Dybkjær mdy@dbc.dk
Marianne Hermansen mah@dbc.dk
Kirsten Larsen kl@dbc.dk

Knowledge Exchange Strategy Forum

Fortsat opbakning til videreførelse af dialog og samarbejde.
Knowledge Exchange har opnået stigende og positiv anerkendelse
bl.a. gennem succesfulde aktiviteter.

Knowledge Exchange er et partnerskab, der arbejder for anvendelsen og udviklingen af en IKT-infrastruktur (informati- ons- og kommunikationsteknologi-infra- struktur) til understøttelse af højere ud- dannelselse og forskning.

Knowledge Exchange-partnerorganisati- onerne er:

- SURFfoundation i Holland
- German Research Foundation (DFG) i Tyskland
- Joint Information Systems Committee (JISC) i Storbritannien
- Danmarks Elektroniske Fag- og Forsk- ningsbibliotek (DEFF) i Danmark.

Den 10. januar 2008 blev det andet Knowledge Exchange Strategy Forum af- holdt i Utrecht i Holland. Ledelsen og Knowledge Exchange gruppen fra de fire partnerorganisationer diskuterede de op- nåede resultater og fremtiden for initiativ- et.

Ledelsesrepræsentanterne i mødet var:

- Gert Bechlund (Knowledge Exchange bestyrelsesformand)
- Maria Heijne (Knowledge Exchange Board member)
- Wim Liebrand (SURFfoundation)
- Tom Dousma (SURFfoundation)
- Gerard van Westrienen (SURFfounda- tion)
- Beate Konze Thomas (DFG)
- Anne Lipp (DFG)
- Malcolm Read (JISC)
- Norman Wiseman (JISC)
- Kim Østrup (DEFF)
- Jens Thorhauge (DEFF)
- Bo Öhrström (DEFF).

Knowledge Exchange-gruppen var:

- Bas Cordewener (SURFfoundation)
- Max Vögler (DFG)
- Louisa Dale (JISC)
- Hanne M. Kværndrup (DEFF)
- Cathy Toscan (Knowledge Exchange Office).

Det vigtigste resultat af mødet var en fortsat opbakning til videreførelsen af dia- log og samarbejde. En samlet beslutning om forlængelsen af Knowledge Exchange for en ny treårig periode kan forventes før sommeren 2008, idet JISC, SURF og DEFF allerede har tilsluttet sig dette. Den sidste partner DFG (Tyskland) arbejder sig sikkert frem mod en positiv beslut- ning gennem en mere tidskrævende be- slutningsstruktur.

Der var på mødet enighed om, at Know- ledge Exchange har opnået stigende og positiv anerkendelse bl.a. gennem suc- cesfulde aktiviteter såsom den bredt støt- tede petition til den Europæiske Union om Open Access-politik samt det fælles nationale EU-licensudbud, der åbnede for nye forretningsmodeller for abonne- menter til videnskabelige publikationer. De fire partnerorganisationer opnåede her væsentlig værdi for Knowledge Ex- changes målgrupper gennem løbende vi- dendeling og samarbejde.

I fremtiden bør Knowledge Exchange fortsat arbejde med at forfølge visionen, der blev formuleret i oktober 2006:

“Visionen er at gøre et lag af videnskabe-

lig information frit tilgængeligt på inter- nettet”.

For Knowledge Exchange ligger hoved- prioriteterne i visionen: En integreret re- pository infrastruktur, nye publicerings- modeller, integrerede ledelsessystemer i forsknings- og uddannelsesdomænet samt support af den europæiske digitale biblioteksagenda.

Deltagerne i Strategy Forum var enige om, at den nuværende prioritering skul- le udvides til at udvikle en fælles tilgang til både Virtual Research Environments samt bevaring og adgang til primære vi- denskabelige data. Det blev prioriteret meget højt at etablere en dialog på stra- tegisk politisk niveau for at informere EU om Knowledge Exchange-partnersnes synspunkter vedrørende den foretrukne infrastrukturelle udvikling og herunder European Digital Library (EDL). Ind- gangsvinklen bør være Ministerrådets konklusioner om videnskabelig informa- tion i den digitale tidsalder af den 22.-23. november 2007.

Udover visionen drøftede deltagerne konkrete arbejdsopgaver fremover.

Knowledge Exchange bør:

- fortsætte med videndeling og fremme netværksaktiviteter for stab og de en- kelte landes eksperter.
- give mulighed for stordriftsfordele gennem deling af udviklingsomkost- ninger og personressourcer.
- undersøge mulighederne for at stimu-

Netbibliotekerne

lere projekter med arbejdsdeling eller anden ressourcedeling

- identificere eksisterende kompetencecentre i partnerorganisationerne som muligt afsæt for fremtidigt samarbejde.

Der ses mange muligheder for at Knowledge Exchange kan støtte partnerorganisationerne, men det er samtidig vigtigt at beholde fokus og afslutte eksisterende aktiviteter forud for opstart af nye aktiviteter, da ressourcesituationen giver naturlige begrænsninger.

Der vil blive udarbejdet en plan med leverancer, som vil vise, hvordan Knowledge Exchange leverer i forhold til de opstillede prioriteter samt sikrer fremdrift – herunder den tættere dialog med EU.

I forlængelse af evalueringen af Knowledge Exchange i efteråret 2007 og de efterfølgende diskussioner i bestyrelsen og partnernes ledelser vil Knowledge Exchange-styregruppen sikre implementeringen af en ny styringsmodel og ændrede daglige rutiner i initiativet.

Omkring nye medlemmer af Knowledge Exchange ses der interesse for en begrænset udvidelse af medlemsskaren over tid. Det er imidlertid vigtigt, at den nye styringsstruktur er implementeret inden, ligesom der kan tænkes medlemskaber eller samarbejder på enkeltområder.

Yderligere information om Knowledge Exchange, herunder de nyeste udviklingstiltag, kan findes på www.knowledge-exchange.info.

Koordinationsgruppen for netbibliotekerne blev dannet i løbet af foråret 2007. Hidtil har arbejdet i gruppen bestået af at drøfte vision og mission for arbejdet, ligesom der er blevet taget stilling til drifts- og udviklingstilskud for 2008.

Koordinationsgruppen blev på et møde i foråret 2007 enige om, at tilskud til drift og udvikling skulle gives på baggrund af ansøgning fra eksisterende og nye netbiblioteker.

Der var afsat kr. 6 mio. til udvikling og kr. 4 mio. til drift. Der var ansøgninger for henholdsvis ca. kr. 4 mio. til udvikling og knap kr. 9 mio. til drift. På mødet den 4. december 2007 blev de 22 ansøgninger behandlet, og der blev givet i alt 11 tilsagn med seks til drift og fem til udvikling. I alt blev der givet tilsagn for kr. 7,3 mio. Kriterierne for tilsagn er blandt andet benyttelsen af netbiblioteket, bibliotekets politiske profil, praktisk anvendelighed, samarbejdspartnere og koordinationsgruppens vurdering af netbibliotekets levedygtighed.

Referatet af mødet er tilgængeligt på www.bs.dk. Heraf fremgår Koordinationsgruppens beslutninger. På grund af den manglende vedtagelse af Finansloven for 2008 har de ansøgende netbiblioteker endnu ikke modtaget afslag/tilsagn. Dette vil først ske, når Finanslov 2008 foreligger, og naturligvis kun hvis der ikke er uforudsigelige ændringer i forhold til forslaget præsenteret den 6. februar 2008.

Beslutningen med den største økonomiske konsekvens, som Koordinationsgrup-

pen traf på mødet i december, var beslutningen om ikke at give driftstilskud til DOTBOT. En af hovedbegrundelserne i koordinationsgruppens afslag til DOTBOT var en usikkerhed på organisationen og på et grundkoncept med en række figurer, som det kan være vanskeligt at forny og udvikle, ligesom mulighederne for at få børnene selv mere i interaktivt spil blev efterlyst. Der var i gruppen enighed om, at det er af afgørende betydning for det danske biblioteksvæsen, at der er et velbrandet og stærkt benyttet websted for børn, som spiller sammen med det fysiske og klassiske bibliotekstilbud. På det næste møde i Koordinationsgruppen vil et forslag hertil blive drøftet, og det er håbet, at der i foråret kan tages de første skridt mod skabelsen af et nyt websted for børn.

På det næste møde den 25. februar vil et oplæg til strategiudvikling ligeledes blive drøftet. Hvis det bliver vedtaget, vil det betyde, at Koordinationsgruppen i løbet af foråret vil arbejde på at få formuleret en implementerbar strategi. Målet er, at de første handlinger i strategien kan foretages i efteråret, så der for alvor kan komme gang i Koordinationsgruppens arbejde.

Koordinationsgruppen mødte en del kritik for den sene udmelding af drifts- og udviklingstilskud for 2008. Derfor er det hensigten, at Koordinationsgruppen i løbet af foråret vil tage stilling til, hvordan der skal gives tilskud for 2009. Dermed kan der gives en tilfredsstillende frist til netbiblioteker, der eventuelt ikke får tilskud eller får mindre tilskud i 2009.

Det europæiske digitale bibliotek rykker nærmere

Nyt fra European Digital Library's konference

www.europeana.eu: Visionen er én indgang til den digitaliserede europæiske kulturarv. Et ambitiøst projekt med mange udfordringer og muligheder.

Én samlet adgang til mere end 2 mio. digitaliserede enheder vil være en realitet, når Europeana.eu i november 2008 går i luften med en samlet præsentation af en væsentlig del af den europæiske kulturarv. Allerede siden starten af februar har der på <http://www.europeana.eu/> ligget en præsentationsvideo og anden information om projektet.

Projektet har indtil nu haft fokus på bibliotekerne og materiale, der er digitaliseret i biblioteksregi, men på sigt har European Digital Library, der står bag projektet, et langt videre perspektiv.

Visionen er på lidt længere sigt at skabe én indgang til den europæiske kulturarv forstået som den digitaliserede kulturarv. Dermed bygges der oven på den omfattende digitalisering af national kulturarv, som allerede foretages i de enkelte europæiske lande.

European Digital Library er en del af EU kommissionens eContentplus og er det vigtigste satsningsområde i udkastet til arbejdsprogrammet for 2008. Der bygges ovenpå TEL (The European Library), som har gennemført EU programmet EDLProject. Programmet har fungeret som bibliotekernes forberedelse og blev afsluttet den 31. januar til den 1. februar 2008 med den internationale konference *One more step towards the European digital library*.

På konferencen blev konceptet for Eu-

ropeana.eu præsenteret. Det er udviklet af et andet EU projekt EDLnet (European Digital Libraries Thematic Network of Partners), som er finansieret under EU Kommissionens eContentPlus program. Projektets formål er at bringe nøglepersoner og nøgleinstitutioner inden for bevaring af kulturarven i de europæiske lande sammen for at forberede udvikling af en funktionsdygtig service for European Digital Library. EDLnet nedsatte i september 2007 ekspertgruppen Technical & Semantic Interoperability, som skal specificere den tekniske løsning for formidling af en digitalisering af den europæiske kulturarv. De danske eksperter i EDLnet er Birte Christensen-Dalsgaard, Statsbiblioteket og undertegnede. Den tekniske løsning bygger bl.a. på metadata i Dublin Core format og på en model, hvor der laves en portalløsning samtidig med, at de samme data stilles til rådighed for brug i andre sammenhænge.

EU Kommissionens udmelding

Horst Forster, EU Kommissionen og direktør for Digital content and cognitive systems i Directorate General for Information Society and Media, havde et oplæg med titlen "Policy context and ambitions". Han sluttede af med at pege på en runde med indkaldelse af projekter i dette forår, som vil give mulighed for finansiering af EDL – Europeana. Det blev tydeligt tilkendegivet, at EU Kommissionen ser det som en nødvendighed at sikre adgang til den europæiske kulturarv med European Digital Library. Det blev

formuleret som at dette sammen med "support from member states" vil sikre Europeana. Han omtalte også den planlagte åbning af Europeana.eu prototypen i november 2008 som et nyt kapitel.

Det 20. århundrede blev omtalt af Horst Forster som et potentielt sort hul: Copyright spørgsmålet skal behandles varsomt, men er nødvendigt at løse. Han sagde også, at digitalisering uden samtidig at sikre adgang for befolkningen er uden mening. På vegne af EU Kommissionen beklagede han, at mange lande er inaktive med hensyn til at sikre en digitalisering af den nationale kulturarv.

Nyt initiativ inden for webstandarder

Konferencens keynote speaker var Herbert Van de Sompel, der er bagmand for OAI (Open Archives Initiative) og OAI-PMH. Han præsenterede et nyt projekt The OAI Object Re-Use & Exchange (ORE) Initiative. Udgangspunktet er, at vi i bibliotekssektoren må anvende alment kendte webstandarder for at kunne kommunikere med verdenen udenfor. Pointen er, at alment kendte webstandarder indskrænker sig til http-URL og dokumenter. For at kunne udtrykke de sammensatte dokumenter, som hører til i biblioteksverdenen, skal disse også udtrykkes som webdokumenter med links til deldokumenter. Lidt forenklet: En fil som beskriver en digitaliseret bog med link til de 10 pdf-filer, der udgør den digitaliserede tekst. Det hænger godt sammen med EDL's data model, og der blev

aftalt et samarbejde mellem EDLnet og ORE.

EDL – Europeana.dk blev præsenteret både med indlæg om den tekniske løsning og om, hvordan det kan sikres, at brugere kan forstå og bruge den. Den valg-

te model blev præsenteret og diskuteret. Efter konferencen er <http://www.europeana.eu/> gået live med en mockup og en pressemeddelelse. Og i de næste måneder vil der blive indsamlet brugerkommentarer som baggrund for udvikling af den endelige prototype.

I den kommende tid vil digitalisering og EDL være i fokus. Der er tale om et ambitiøst projekt med mange udfordringer – og rigtig mange muligheder.

BILLEDTEMA

Biblioteket er tænkt som en monumental bygning, der udadtil fremstår lukket, lidt mørk og tung – måske dyster og mystisk. Men når man træder ind i bygningen, mødes man af lys og luft, og verden åbner sig.

SCIECOM OG HPRINTS I LUFTEN

Nordbib har i begyndelsen af februar givet tilsagn om bevilling til projektet ScieCom info – a Nordic-Baltic Forum for Scientific Communication under fokusområdet Policy and Visibility (Work Package 1). Projektet vil udgøre et nordisk-baltisk forum for alle spørgsmål vedrørende videnskabelig publicering og har allerede en hjemmeside: www.sciecom.org.

ScieCom info sigter bla. mod at:

- Præsentere nyheder vedr. udviklingen i de nordiske og baltiske lande og de væsentligste internationale tiltag
- Fungere som en fortsat opdatering og diskussion i forhold til Nordbib-rapporten *Open Access in the Nordic Countries*
- Facilitere videndeling og fremme dialogen mellem nordiske og baltiske interessenter
- Følge og informere om igangværende og afsluttede nordiske og baltiske projekter
- Publicere rapporter fra nordiske og baltiske seminarer og workshops
- Følge udviklingen inden for nordiske og baltiske videnskabelige tidsskrifter
- Udgive en kalender med kommende nordiske og baltiske begivenheder
- Inspirere til nye aktiviteter.

Projektet Hprints, som også er finansieret af Nordbib, har åbnet deres webportal i en testversion i starten af januar – se <http://hal-hprints.archives-ouvertes.fr>.

Målet er at gøre Nordisk forskning tilgængelig via dette open access online fuldtekstarkiv. Arkivet indeholder forskningsmæssige e-prints i form af fortryk, genoptryk, arbejdspapirer, bogkapitler, konferencerapporter, inviterede foredragsmanuskripter etc. Det er de enkelte forskere eller forskergrupper, som indsender elektronisk tekstmateriale til arkivet.

Nærmere orientering om Nordbib og de forskellige projekters udvikling findes desuden på www.nordbib.net.

Gitte Krejbich

TILSLUTNING TIL OPEN ACCESS INITIATIV

Kort før årsskiftet underskrev Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek under Biblioteksstyrelsen en interessetilkendegivelse i forhold til tilslutning til Sponsoring Consortium for Open Access Publishing in Particle Physics (SCOAP3).

SCOAP3 udgør en ny model for OA-publicering og har to primære mål:

- at levere åben og ubegrænset adgang til al forskningslitteratur inden for højenergifysik i dens endelige peer reviewede form
- at dæmme op for de samlede omkostninger forbundet med publiceringen af tidsskrifter samtidig med sikring af publiceringsmodellens bæredygtighed.

I denne nye model erstattes forlagenes abonnementsindtægter fra flere institutioner af indtægten fra en enkelt økonomisk partner, nemlig SCOAP3.

Konsortiet SCOAP3 bakkes kraftigt op af CERN og består af:

- Bevillingsgivende organisationer inden for højenergifysik
- Højenergifysiklaboratorier
- Førende nationale og internationale biblioteker og bibliotekskonsortier.

Styrelsen for Bibliotek og Medier huser sekretariatet for DEFF. DEFF er et organisatorisk og teknologisk partnerskab mellem forskningsbiblioteker og er medfinansieret af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Kulturministeriet og Undervisningsministeriet. DEFF's formål er at fremme udviklingen af et elektronisk forskningsbiblioteksnetværk, der tilgængeliggør bibliotekernes elektroniske såvel som andre informationsres-

sourcer for deres brugere på en sammenhængende og enkel måde.

DEFF har fulgt udviklingen af Open Access tæt fra dens spæde begyndelse og er en aktiv forkæmper for Open Access-løsninger og udførelsen af pilotprojekter. Invitationen til at deltage i SCOAP3, som var stilet til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, blev drøftet af ministerierne i DEFF's Koordinationsudvalg og de godkendte underskrivelsen af interessetilkendegivelsen tirsdag den 18. december.

DEFF anser en bredere adgang til videnskabelig information for at være en af hjørnestenene i den danske regerings strategi *Danmark i den globale økonomi*.

Læs mere om SCOAP3 på <http://scoap3.org/about.html>.

Gitte Krejbich

EUROPEAN DIGITAL LIBRARY

I dagene 31.1 og 1.2.2007 afholdtes *One more step towards the European digital library* – en International Conference på Deutsche Nationalbibliothek, Frankfurt am Main. Som repræsentant for Biblioteksstyrelsen deltog undertegnede. Se nærmere i artiklen *Et skridt nærmere det europæiske digitale bibliotek*.

Leif Andresen

STANDARDS FOR RFID

Med frist for afstemning den 20. marts 2008 blev der umiddelbart før jul sendt et sæt standarder om RFID i biblioteker til den første afstemningsrunde i ISO (International Organization for Standardization). Standarderne er udarbejdet af ISO TC46/SC4/SWG11 RFID in libraries under ledelse af undertegnede. Heraf svarer 28560-3 RFID in libraries – Fixed length encoding indholdsmæssigt til DS/INF 163, som Biblioteksstyrelsen siden august 2005 har anbefalet, at bibliotekerne følger ved erstatning af stregkoder med RFID tags. Se nærmere: <http://www.bs.dk/standards/rfid/>.

Leif Andresen

Fusionen - praktisk talt

Som tidligere omtalt i dette blad har Mediesekretariatet og Biblioteksstyrelsen gennemført en fusion med virkning fra 1. februar. Den nye styrelse har fået navnet Styrelsen for Bibliotek og Medier.

I den kommende tid vil det nye navn gradvist blive implementeret i styrelsens kommunikation, og der vil på sigt blive arbejdet på en ny hjemmesideløsning. Indtil da kan der fortsat findes information om bibliotek og medier på www.bs.dk og www.mediesekretariatet.dk

Styrelsens kvartalsmagasin har også skiftet navn og hedder nu *Nyt fra Bibliotek og Medier*.

En revision af magasinets layout var påbegyndt allerede i efteråret 2007 – og dette nummer af *Nyt fra Bibliotek og Medier* implementerer således både styrelsens nye navn, logo og nye layout.

Formålet med revisionen af layoutet har været at gøre magasinet mere enkelt og lyst – bl.a. fordi billedsiden nu skifter fra tidligere sort/hvide billedgengivelser til 4-farvegengivelser – men også for at få magasinet til at matche bedre med de omgivelser, som styrelsen flyttede til i 2006.

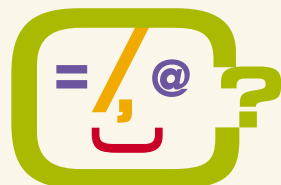
 STYRELSEN FOR
BIBLIOTEK OG MEDIER

Afskedsreception

Styrelsen tog afsked med chefkonsulent i Biblioteksstyrelsen Lone Hansen, bibliotekar DB sektion II 1967, ved en reception på H.C. Andersens Boulevard den 11. januar 2008.

Lone Hansen har været ansat i Biblioteksstyrelsen siden 1997 og kom fra Rigsbibliotekarembetet (fra 1990 Statens Bibliotekstjeneste), hvor hun var ansat fra 1986 til 1997. Formandsposten for Bibliotekarforbundet var besat af Lone Hansen fra 1980-1986. Forinden var hun ansat på Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek og Handelshøjskolens Bibliotek.

LEKTIE CAFÉ

BYG VIDERE PÅ LEKTIE-CAFÉERNES SUCCES

- Udvid lektiehjælpen med andre aktiviteter
  - Markedsføring og pressekontakt
  - Samarbejde med de lokale skoler

Tirsdag 1. april 2008 på Statsbiblioteket i Århus

Mandag den 14. april 2008 på BiblioteksCenter for Integration i København

Begge møder foregår kl. 10-15

Dagens program i korte træk

Der er fokus på redskaber og konkrete modeller, som bibliotekerne kan tage med hjem og benytte "straks".

- Oplæg med status og perspektiver på lektiecafé-projektet *ved projektleder Susanne Linton, Statsbiblioteket*
- KVINFO indbyder til samarbejde om aktiviteter i tilknytning til lektiehjælp *ved KVINFOs mentornetværk*
- Vælg mellem to oplæg:
  - A. Byg videre på lektiecaféens aktiviteter *ved Vejle Bibliotek*
  - B. Søg midler til lektiehjælp sammen med den lokale skole
- Sådan søger I midler til disse aktiviteter – de formelle krav *ved Styrelsen for Bibliotek og Medier*
- Markedsføring og pressekontakt *ved Britta Gyldenkleiv, tovholder for lektiecaféen ved Kvaglund Bibliotek, Esbjerg*
- Erfaringsudveksling med udgangspunkt i konkrete eksempler
  - De frivilliges indsats og ønsker til samarbejdet *ved Ungdommens Røde Kors og Red Barnet Ungdom*
  - Etablering af netværk for biblioteker med lektiehjælp
- Afrunding

Arrangør

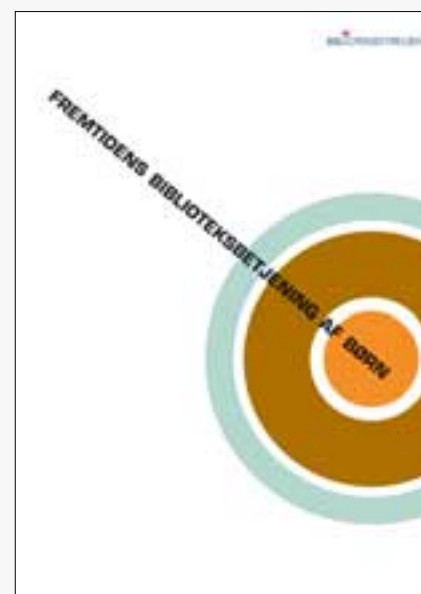
Statsbiblioteket i samarbejde med Styrelsen for Bibliotek og Medier samt Integrationsministeriet (Brug for alle unge (BFAU)).

Økonomi

Arrangøren betaler for dagens program samt forplejning.

Tilmelding

Susanne Linton, Statsbiblioteket. e-mail: sli@statsbiblioteket.dk
Tlf.: 8946 2052

Fremtidens Biblioteksbetjening af børn er publiceret ultimo februar. Rapporten er et resultat af det vurderingsarbejde, som Udvalget vedrørende fremtidens biblioteksbetjening af børn har gennemført fra oktober 2006 og frem til september 2007. Udvalget er nedsat af kulturministeren.

Bibliotekerne skal tænke nyt for at holde fast i deres kernepublikum – børnene. Det er hovedbudskabet i rapporten, der fremlægger en omfattende baggrundsanalyse, der danner basis for udvalgets hovedanbefalinger i form af 10 budindsatsen vedrørende bibliotekernes betjening af børn.

Se yderligere omtale af rapporten side 11 i dette nummer af *Nyt fra Bibliotek og Medier* samt på www.bs.dk.

Bliv opdateret!

Få det nye magasin Nyt fra Bibliotek og Medier bragt til døren fire gange om året

Nyt fra Bibliotek og Medier udkommer kvartalsvis og introducerer sagligt og nøgternt til problemstillinger, resultater, projekter og andet af principiel betydning for bibliotekssektoren.

Redaktionen er stram med respekt for læsernes tid. Det er et mål, at man på ti minutter kan orientere sig om, hvad der p.t. er væsentligt i Styrelsen for Bibliotek og Mediers ansvarsområde.

Gratis abonnement kan tegnes på www.bs.dk/nyfrabs

Mediesekretariatets personale:

Chefkonsulent, cand.scient.pol.

Erik Nordahl Svendsen

Journalfører/webmaster, kontorfuldmægtig *Randi Mølgaard Abel*

Fuldmægtig, cand.jur. *Henrik Birkvad*

Fuldmægtig, cand.scient.adm.

Nina Bjørner

Specialkonsulent, cand.jur. *Jette Fievé*

Stud.jur. *Christian Heltoft*

Praktikant, stud.mag. (medievidenskab)

Simon Jacobsen

Fuldmægtig, cand.jur. *Lill-Jana*

Vandmose Larsen

Fuldmægtig, cand.jur. *Birgitte Durhuus*

Nielsen

Chefsekretær, kontorfuldmægtig *Jannie*

Zahle Nielsen

Stud.scient.pol. *Anders Balling Pedersen*

Specialkonsulent, cand.jur. *Torben*

Nørlem er ansat fra 1. marts 2008

Ansættelser og fratræden:

Coordinating Programme Manager

Cathy Toscan fratræder sin stilling i

Knowledge Exchange Office med

udgangen af februar 2008

Specialkonsulent *Herluf Henneberg Peder-*

sen fratræder sin stilling i Ledelsessekre-

tariatet med udgangen af marts 2008

Bibliotekar *Helle Leth-Møller* er ansat

som vikar i Ledelsessekretariatet fra 18.

januar 2008

Kontorfuldmægtig *Alfred Jensen* er ansat

som økonomimedarbejder i Ledelses-

sekretariatet fra 1. februar 2008

Bibliotekar *Lotte Sterup* er ansat som bib-

liotekskonsulent i Udviklingsafdelingen

(DEFF) fra 1. marts 2008

Afsender
Styrelsen for Bibliotek og Medier
H. C. Andersens Boulevard 2
1553 København V.

